

Potest humana Mens alicui veritati adhærere, tum ex motivo divinæ alicujus revelationis, tum ex motivo evidenter alicujus demonstrationis. Verbi gratia, si mihi in rebus mathematicis nondum versato revelasset Deus, quod *superficies sphæræ* sit æqualis convexæ cylindri circumscripti superficie: huic veritati olim mihi revelatæ & postea mihi demonstratæ adhærerem hodie, tum ex motivo divinæ revelationis, tum ex motivo evidenter demonstrationis.

617. OBJ. V. Illa Religio non emanat à Deo essentia-
liter veraci, cujus fundamentale aliquod dogma est mani-
festè falsum: atqui talis est Religio christiana; & sic pro-
batur. Fundamentale aliquod Religionis christianæ dogma
est, quod Genus omne humanum suam ducat originem ab
Adamo & à Noemo: atqui illud manifestè falsum est; &
sic probatur.

I. Duplex est præcipua hominum species, altera Euro-
pæorum alba, altera Æthiopum nigra: atqui tam manifes-
tè falsum est quod utrique illi hominum speciei sit eadem
origo; quam manifestè falsum est eamdem esse originem
Columbis & Aquilis, Canibus & Lupis,

II. Populi Americani, à nostro continente penitus se-
parati, suam ab Adamo & Noemo ducere non potuerunt
originem: ergo illis & nobis non idem primus pater est
Adamus & Noemus.

RESP. Conc. maj., & nego min. Ad probat., concessa
majore, nego iterum min. Ad tertium, dico quod merè
imaginaria sit *utraque illa impossibilitas*, de qua hic mentio
est.

I. Omnibus hodie Physicis & Naturalistis experimental-
observatione constat, quod unica sit in toto Orbe nostro
hominum species, in varias divisa stirpes; quarum duæ
præcipue sunt *stirps alba* & *stirps nigra*: quod in quibus-
dam morbis insolitis repentina & stabili nigredine suffun-
dantur interdum nonnulla stirpis albae Individua: quod in
regionibus sola stirpe alba habitatis nascantur aliquando

pueri & puellæ nigri stabiliter coloris: quod diversa regio-
num temperies & indoles possit, successu temporum, hu-
manæ eidem stirpi, sive albae, sive nigrae, ingentissimas
infundere & imprimere diversitates.

Ab istis principiis in se certissimis, facile eruitur
possibilitas ejusdem originis in stirpe alba & in stirpe ni-
gra. Id enim supponamus, quod est verissimum: sci-
licet, primitivum humanæ omnis speciei colorem fuisse
eum qui nunc est Europæorum: & in alba Noemi posteri-
tate, natos accidentaliter fuisse in aliqua familia puerum
& in aliqua alia familia puellam nigri coloris, quos su-
binde adultos stabile conjunxerit matrimonium.

Ab illo matrimonio oriri evidenter potuerunt pueri
& puellæ unde suam trahat originem stirps omnis homi-
num nigra: cui subinde nova & multiplex accedit diversi-
tas, à diversa locorum & alimentorum & occupationum
natura.

II. Omnibus hodie Geographis & Naturalistis notum
& certum est, potuisse *Americanas Nationes* à nostro Conti-
nente, post tempora Diluvii, primitivam suam ducere ori-
ginem: sive alius olim fuerit terrestri superficie status,
qui Continentem nostrum Americæ conjungeret & connec-
teret in regionibus ad Meridiem magis accendentibus; sive
non aliis sensibiliter fuerit Orbi nostro status, à tempori-
bus Diluvii ad nostra usque tempora. Præsentem difficulta-
tem in posteriori hac hypothesis expendimus & solvimus.

Potuere olim, ut hodie, aliquot utriusque sexus
homines ex nostro Continente in Americam septentrio-
nalem migrare, per boreales Orbis nostri plagas: in quibus
terrea antiqui & novi Continentis superficies, vel fortè con-
tingua est, vel certè exiguo tantum separatur intervallo.

Potuit olim, ut hodie, quædam Navis aut Cymbæ,
vehementi abrepta tempestate, ab Africæ littoribus ad lit-
tora Brasiliæ, intra sex septemve dies asportari; & Ameri-
cæ meridionali, in hac parte quingentis duntaxat leucis
distanti ab Africa, dare aliquot utriusque sexus homines,
unde variae subinde nascantur nationes.

618. OBJ. VI. Quantam fabulosæ doctrinæ speciem in multis habere videtur Christiana Religio! Verbi gratia,

I. Quam fabulosa videtur illa primorum nostrorum Parentium tentatio & prævaricatio: unde fluxit illa moriendo necessitas, quæ animali omni speciei intelligitur inhærere; unde fluxit originale illud peccatum, quod & divina justitia & humanæ naturæ ubique repugnare intelligitur!

II. Quam fabulosa videntur permulta antiquæ & novæ Legis miracula, quibus necessitas aut utilitas nulla fuit; in quibus nullus appareret finis Deo dignus!

III. Quam fabulosa videtur longa illa Patriarcharum vita: quæ omnibus nostris circa naturam humanam observationibus & speculationibus manifestè repugnat! Ergo non ita dignam Deo doctrinam habet Christiana Religio.

RESP. Nego ant., & triplicem ejus probationem. Primitiva illa Adami & Evæ prævaricatio, stupenda illa Miraculorum multiplicitas, longa & annosa illa Patriarcharum vita, sunt *historica totidem facta*, quæ sunt in se evidenter possibilia, & quæ auctoritatibus & monumentis omni fide dignis in se certa & indubitate fiunt: ergo nihil fabulosi in illis deprehendi potest.

Fabulosum enim illud unum & solum est, quod est merum humani ingenii figmentum; quod nullam unquam habuit realitatem; quodque proinde certum nullum existentia realis monumentum reliquit, aut in natura rerum, aut in memoria hominum. Id autem factis historicis in praesenti objectione exhibitis non convenire, evidens est.

I. Primitiva Adami & Evæ prævaricatio nihil præ se fert fabulosi: cum ab omni ævo & ab ipsa Mundi origine consignetur, tum in generali Traditione Populi hebraici; tum in antiquissimis & certissimis omnibus Religionis revelatione monumentis; tum in ipsamet Natura humana, cuius intrinseca depravatio manifestè annuntiat primitivam aliquam ipsius prævaricationem.

Natura rerum est id ipsum, quod ipsas fecit & esse voluit auctor ipsarum Deus. Mortalem naturam ita ha-

bet humanum genus; ut evidenter potuerit immortalem habere.

Quid repugnat primos humani generis Parentes fuisse creatos in originali innocentia & felicitate? Quid repugnat primis illis humani Generis Parentibus impositum fuisse præceptum abstinendi à tali aut tali Paradisi terrestris fructu? (582). Quid repugnat volluisse & sancivisse Deum, ut permanentia justitiae & felicitatis illius originallis, tum in primis hominum Parentibus, tum in futura omni ipsorum Posteritate, penderet ab ipsorum fidelitate in observando illo Dei præcepto? Quid repugnat primos illos humani generis Parentes sua abusos esse libertate; ut gratuitis illis Dei beneficiis & seipso & omnes posteros suos flagitosè spoliarent?

II. Stupenda illa miraculorum multiplicitas nihil præ se fert fabulosi; cum certa fiat illa nobis, ope monumentorum authenticorum & divina omni auctoritate munitorum. Nullum sine sapienti fine miraculum patrat sapiens Deus: sed evidenter possibile est ut patraverit olim Deus multa sapientissimis de causis miracula, quorum sapientissimas causas ignoremus (180, 182, 607).

III. Longa illa Patriarcharum vita nihil præ se fert fabulosi: cum sit factum historicum cuius certitudo fundatur & stabilitur, tum in generali Nationis omnis Israelitæ traditione, tum in authenticis omnibus divinae Revelationis monumentis. Fieri potuit ut tempore Patriarcharum notabiliter diversus à præsenti fuerit Cœli & Terræ ordo atque status: unde enaseretur minus efficax promptæ dissolutionis causa. Fieri potuit, supposito eodem Cœli & Terræ statu, ut voluerit Deus, per miraculum ipsi semper liberum, longiorum humano generi vitam impetriri, sub ipso Mundi nascentis quasi exordio: tum ut citius suos haberet incolas Terra nostra: tum ut facilius & fidelius in Traditione humana conservaretur divina omnis Revelatio, variis facta Patriarchis.

619. INSTABIS. Quis sibi unquam persuadeat sisti olim *

potuisse Solem aut Terram, unico aut duplice verbo à Josue prolatum? Quis sibi unquam persuadeat, aliquot verbis à quovis Sacerdote prolatim, posse panem & vinum quotidie immutari in ipsum Christi corpus & sanguinem? Ergo, in iis que ad miracula spectant, multa docet christiana Religio, quibus assentiri & suffragari nunquam potest humana ratio.

Et confirmatur: quia christiana Religio præcipit orari Deum, quod est absurdum. Nam, absurdum est postulare à Deo miraculum, quod generalem Naturæ ordinem immutet & evertat: sed qui orat, postulat à Deo miraculum: ergo qui orat, postulat à Deo aliquid absurdum.

RESP. I. Id sibi persuadebit, quod objicitur, quisquis philosophicam habebit de Deo & de miraculo notitiam; quisquis sciet Omnipotentiam Dei esse infinitam, & Deum solum esse omnis miraculi causam efficientem (46, 110, 183)

Verba à Josue olim & nunc à Sacerdote prolatam, miraculi in utroque casu patrati sunt *causa occasionalis* aut *causa motiva*. Ejusdem vero miraculi *causa efficiens*, est sola Dei voluntas & actio. In hoc autem nihil omnino est, cui assentiri & suffragari difficile sit sanæ rationi, sanis rerum notionibus imbutæ.

II. Ad confirmat., nego maj. simul & min. Neque semper absurdum est postulare à Deo miraculum; neque semper postulat à Deo miraculum, qui Deum orat. In generali rerum ordine, in universali Dei providentia, distinguendus est *duplex ordo rerum*; alius à solis *causis materialibus* dependens, alius dependens à *causis moralibus*.

Verbi gratia. Postulat ordo rerum prior, ut Sol motu non interrupto videatur girare quotidie circa Terram. Postulat ordo rerum posterior, ut interrumptetur apparet illi Solis motus: si ipsius interruptionem, in tali rerum circumstantia, efflagitet à Deo sanctus aliquis Dei Minister. Utrumque hunc rerum ordinem præscivit & sancvit ab eterno Deus; & sancitum à Deo rerum ordinem non modo non

immutat & evertit, sed potius nasci & existere facit, qui sic orat.

Similiter, postulat ordo rerum prior, ut talia enascantur consilia aut judicia in mente talis Regis aut talis Judicis. Postulat ordo rerum posterior, ut meliora consilia & justiora judicia enascantur in mente ejusdem Regis aut Judicis; si sanctus aliquis Vir id à Deo Religiosè postulet: atque ita parturitur melior ille rerum ordo, qui à Deo sub tali conditione est sancitus.

Similiter iterum, postulat ordo rerum prior, à solis causis materialibus dependens, ut talis horrida grando, qua secundum est Cœlum, tales disperdat vites aut segetes. Postulat ordo rerum posterior, à causis moralibus dependens, ut grando hæc horrida in vicinas rupes aut in vicinas sylvas innoxie diffundatur & dissipetur; si rem ita fieri postulent a Deo pīx quadam Anima: atque ita id efficitur, unde pendet existentia melioris istius rerum ordinis, qui à Deo sub tali conditione est ab æterno statutus & sancitus: sive id voces, sive id non voces miraculum. Idea enim miraculi videtur importare necessariò, non solum veram & realem, sed etiam manifestam & notoriam generalis aliqui Naturæ Legis interruptionem: quod non semper evenit in gratiis per pias preces à Deo obtentis.

620. OBJ. VII. In multis Deo indigna videtur revelatio & legislatio Moysis: ergo non ita divina est ex hac parte Religio christiana. Probo antecedens.

I. Deo omnium æqualiter hominum creatore & parente indignum videtur, quod Israeliticam Nationem in speciem sibi populum assumperit & consecraverit; ceteris omnibus Nationibus à paterna sua providentia exclusis.

II. Deo in consiliis suis sapientissimo & potentissimo indignum videtur, quod Populus ipsi specialiter dilectus & consecratus sese constanter exhibuerit in moribus suis ita deprabatum, in generali sua destinatione ita vilem & miserum.

III. Deo ordinis supernaturalis auctore indignum vide-

tur, quod Populo sibi specialiter dilecto & consecrato nihil de immortalitate Animæ & de futura vita revelaverit; nullam virtutis mercedem aut sceleris pœnam proposuerit, nisi terrestrem & temporalem.

IV. Deo omnis æquitatis & bonitatis principio indignum videtur, quod Populo sibi specialiter dilecto & consecrato civilem & politicam dederit legislationem, in ipsis sepe Israelitas ita crudelem & sanguineam, in vicinas sæpe Nationes ita iniquam & barbaram.

RESP. Nego ant. & quadruplicem ipsius probationem, quæ omni ex parte vitiosa est.

I. Ad primam probationem, nego suppositum: nego scilicet quod Israeliticam Nationem in speciale sibi Populum assumendo & consecrando, ceteras omnes Nationes à paterna sua providentia excluderit Deus.

Ante Moysen, humano omni generi *commune salutis medium* erat Religio naturalis revelata; seu Religio naturalis, iis omnibus adiuncta veritatibus religiosis, quæ in genus humanum hactenus ex divina revelatione emanarant. Religioni huic naturali revelatae suam vim suumque meritum nullatenus ademit Mosaica Lex & Religio. (599). Commune illud salutis medium, cœlestibus Dei gratiis additum & consociatum: ecce tibi, in iis quæ ad Religionem spectant, paternam & stabilem Dei providentiam erga antiquas omnes Nationes ab Israelitica distinctas.

Apud illas Nationes historica tibi monumenta ubique exhibebunt aliquem Sacrificii usum & habitum, aliquam Creationis & Diluvii notitiam, aliquam primitivæ alicujus in Natura humana depravationis memoriam, generalem aliquam de futura alia vita, de supremo aliquo Numine scelerum vindice & virtutum remuneratore, persuasionem: quæ omnia sunt manifesta totidem monumenta *Religionis naturalis revelatae*. ante Moysen existentis, & in omnes olim Religiones à variis Nationibus asportatae.

II. Ad secundam probat, nego ant. nego scilicet quod indignum Deo fuerit, permittere ut Populus ipsi specialiter

dilectus & consecratus esset in suis actionibus libert; permettere ut idem Populus in sui perniciem naturali sua abuteretur libertate; permettere ut idem Populus, in pœnam suorum scelerum, eam vilem & miseram sortem experiretur, quam ipsi prænuntiaverant comminatoria Moysis & aliorum tot Prophetarum oracula.

III. Ad tertiam probat. nego suppositum: nego scilicet quod Lex & Religio Moysis ad præsentem vitam tota referatur; & nihil doceat aut supponat circa vitam futuram, circa naturam & permanentiam Animæ humanæ.

In sacro Geneseos libro, tota subsistit & viget Religio illa naturalis revelata, de qua modò mentionem habebamus; & quæ ad præsentem vitam non refertur tota. Porro in primo Geneseos capite, manifestè exprimitur aut supponitur vera & realis illa distinctio, quæ inter corpus & animam hominis existit: in quinto sacri ejusdem libri capite, exprimitur aut supponitur altera illa vita, altera illa hominis Patria, in quam divinitus abripitur Henoc: in decimo octavo Deuteronomii capite, exprimitur aut supponitur nationalis illa Persuasio, quæ Hebreis erat circa existentiam & permanentiam illarum Animarum, à quibus evocandis & interrogandis jubentur abstinere.

Duplex erat Moysi functio: altera Legislatoris religiosi, altera Legislatoris politici. Sub respectu posteriore, solas pœnas & mercedes temporales suæ annexebat Legislationi Moyses; ut Christianis omnibus mos est hodiè Legislatoribus: nec inde sequitur quod excludat pœnas & mercedes ordinis supernaturalis, quæ omni Legislationi violatae aut observatae annecti aliunde intelliguntur (582).

IV. Ad quartam probat. nego iterum suppositum: nego scilicet quod crudelis & sanguinea in Israelitas, quod iniqua & barbara in vicinas Nationes, fuerit legislatio, Moysis.

Magnæ fuit interdum severitatis Mosaica Legislatio, tum in Nationem Israeliticam, tum in vicinas Nationes: ita jubente Deo scelerum abominandorum vindice; ita sæpe exigente exempli mentis irreligiose sceleratas per-

terrefacientis necessitate. At nihil unquam habuit aut crudelitatis aut injustitiae aut barbarie: quibus ideis exprimitur malum sine necessitate & ex mera iniquitate aut improbitate alicui illatum.

SCRIPTURA SACRA ET SACRA TRADITIO.

621. OBSERVATIO. Per *Scripturam sacram* & per *sacram Traditionem* nobis transmissa fuit divina omnis revelatio, antiqua & nova.

I. *Scriptura sacra* est collectio omnium Librorum sub divina revelatione aut impulsione scriptorum; seu, omnium librorum quibus conflatur antiquum & novum Testamentum, & quibus ut divinis suffragatur Ecclesia catholica. (595).

II. *Traditio sacra* est collectio quarundam veritatum divinitus revelatarum, quae in Libris sacris non fuerunt scriptae & depositae, sed quae in memoria hominum fideliter conservantur & ab aeo in axum humano documento transmittuntur.

Ante Moysen, primum divinæ revelationis scriptorem, primum Librorum sacrorum auctorem, in sola Traditione stabat divina illa omnis revelatio, quae prius facta fuerat Patriarchis. Inde excepta & collecta à Moyse divinitus inspirato, divina illa revelatio transivit in sacrum Geneseos librum.

Post Christum, præter veritates illas revelatas, quae in Scriptura sacra continentur; extitere aliæ veritates revelatae, quae in sola Ecclesiæ christianæ memoria fuere olim ab ipsis Christi Apostolis depositæ: illæ scilicet quas ore suo docuerunt & in scripta sua non retulerunt Apostoli; & quarum pars magna hodie in operibus sanctorum Patrum, pars altera in vocali & permanenti Ecclesiæ christianæ documento, conservatur.

Ultimæ istæ veritates revelatae idipsum sunt quod hic *sacrae Traditionis* nomine intelligimus: cui Traditioni non minorem esse auctoritatem, non minorem deberi si-

dem & reverentiam, quam ipsimet *Scriptura sacra*, docet ac definit Consilium Tridentinum.

PROPOSITIO. VII.

622. Sapientissimam Dei Providentiam maxime decuit erigere in Religione christiana Tribunal aliquod infallibile, quo indefectibiliter definirentur & terminarentur variae circa Fidem divinam controversiae.

DEMONSTRATIO. I. Deo in omnibus suis operationibus & beneficiis essentialiter libero placuit divinam dare nobis Religionem, in qua permulta sunt veritates obscuræ, ad Fidem & Mores interdum relativæ, & quarum certam & determinatam haberi cognitionem sàpè interest maximine inde pax conscientiarum, tranquillitas humanarum Societatum, sancta & manifesta Dei in suam Religionem providentia inturbetur & pessumdetur.

II. Certa & determinata haberi non potest cognitio de obscuris illis veritatibus ad Fidem aut ad Mores pertinentibus, nisi dupli via & modo: nempe, aut per *privatas totidem manifestationes*, unicuique individuali animæ divinitus factas; aut per *solemnies definitiones communis* alicujus tribunalis à Deo instituti & divina infalibilitate muniti. Priorem viam & modum Deo attribunt Protestantes; posterioriem, Catholici.

Quod priorem viam & modum non elegerit Deus, demonstrat experientia: quandoquidem, ope istius viæ, quam *Spiritum privatum* nuncupant, res contradictorie oppositas in divina revelatione vident Sectæ oppositæ.

Quod eamdem viam non debuerit eligere Deus, sufficienter demonstrat speculatio. Nam, sapientissimus ille Deus, qui simplicissimas & secundissimas duntaxat leges abhibet in regimine Mundi hujus aspectabilis, à seipso fieret absurde dissimilis & diversus in regimine Religionis à se institutæ: si, repudiata generali & simplici manifestanda veritatis via, privatum quemlibet hominem intrinsecum.